

Hvordan Ruter gjennomfører klimasmarte anskaffelser gjennom dialog og bruk av miljøkriterier

Eksempler fra Ruters bussanbud

Oslo 25. oktober 2018

Hellik Hoff, Innkjøpssjef, Ruter

Ruter#

Agenda

- Litt om Ruter
- «Hverdagsinnovasjon»
- Dialogmøter med leverandørene
- Bruk av minimumskrav og miljøkriterier
- Eksempler fra Ruter bussanbud
- Hva står i kontrakten om endringer ?

Ruter er den operative bestilleren av kollektivtrafikken i hovedstadsregionen

Ruter#

Konkurransetsatte kontrakter i Ruter

Type kontrakt	Antall kontrakt	Årlig kontraktssum
Buss (7 bybuss og 16 regionbuss)	24	2 572 MNOK
Båt	3	188 MNOK
Minibuss	7	137 MNOK
Avvikskjøring buss og minibuss	8	14,5 MNOK
Taxi	5	63 MNOK
Andre anskaffelser * - <i>Dynamisk innkjøpsordning</i> **	Cirka 120 12	Ca 530 MNOK

*Planlagt ca 50 administrative anskaffelser i 2018

**Dynamisk innkjøpsordning utgjør 12 av totalt cirka 120 kontrakter

Total årlig kontraktssum cirka 3 500 MNOK

Fremmer jeg/vi en kultur for (miljø) innovasjon ?

- Er det satt gode og synlige (miljø)mål i bedriften?
- Finns det noen gode rollemodeller ? Internt/eksternt ?
- Er det noen andre som kan dette bedre enn meg/oss ?
- Er det noen som er villig til å dele informasjon med meg/oss ?
- Er jeg/vi motivert for endring ?
- Mentale sperrer ?
- Hvordan er det med selvtilliten ? Tør jeg/vi ?
- Har vi tid og penger ?
- Hva skjer hvis jeg gjør feil ?

Arena for dialog og innovasjon i anbudsprosessen – «Hverdagsinnovasjon»

- Før utlysning av anbudet:
 - Bransjesamlinger mv.
 - Dialogkonferanser med leverandørene
 - Dialogkonferanser/befaringer med eget tema (Taas/Bussanlegg)
 - Dialogkonferanse med utkast til konkurransegrunnlag
 - 1 til 1 møter med leverandører
 - Request for Information

- Etter utlysning av anbudet:
 - Tilbudskonferanser med befaring av anlegg
 - Forhandlinger om tilbudene
 - Oppsummeringsmøter/debriefingsmøter etter konkurransen

Resultat av dialog med leverandørene

- Følelse av likeverd – bli hørt, sett og forstått
- Bedre balanse mellom partene - «maktdeling»
- Bedre samarbeidsklime/kommunikasjon - avklare myter
- Gode og nyttige innspill tidlig i prosessen
- Forutsigbarhet og åpenhet
- **Innovasjon**
- Kompetanseheving hos alle parter
- Færre klager under og etter anskaffelsen
- Bedret omdømme for oppdragsgiver/Ruter
- Færre komplikasjoner og spørsmål fra tilbyderne etter utlysning
- **Oppsummert: Bedre konkurranse, tilbud, miljøløsninger og kontrakter**

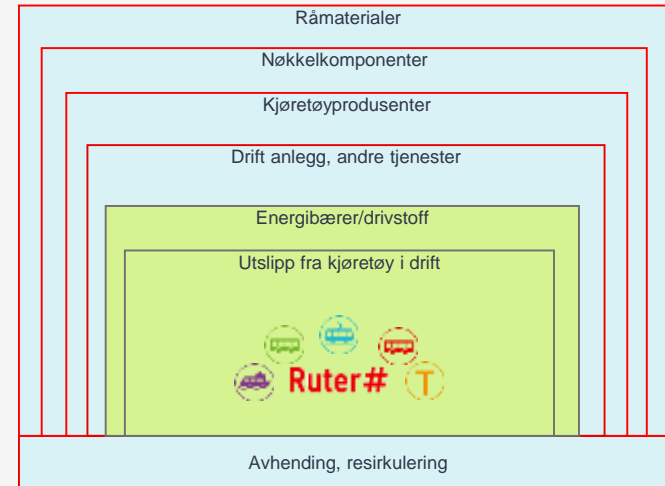
Definisjon og avgrensning av Ruters miljømål

Fossilfri 2020:

- ✓ Elektrisitet med opprinnelsesgaranti
- ✓ Hydrogen fra fornybar kilde
- ✓ Biodrivstoff som tilfredsstillende bærekraftskriteriene (jfr Produktforskriften, § 3-6)

Utslippsfri senest 2028:

- ✓ Elektrisitet med opprinnelsesgaranti
- ✓ Hydrogen fra fornybar kilde
- ✓ Fra motoren (Svevestøv fra dekkfriksjon m.m. påvirkes ikke)

Utvide systemgrensen over tid:

- ✓ I dag: Utslipp i driftsfasen fra motoren inkl tomgangskjøring, sjåførens kjørestil, miljøtiltak på bussanlegget mv.
- ✓ Fremover: Øke vekt på indirekte utslipp, og fra andre kilder

Prinsipper for teknologivalg i Ruters anbud

Hovedregel

Ruters hovedregel er å utnytte markedets dynamikk og innovasjonsevne til å finne de beste løsningene for å nå definerte mål om markedsvekst, kostnadseffektivitet og miljøpåvirkning. De løsninger som gir høyest score på Ruters definerte funksjonskrav i anbudet vinner. Ruter kan velge å avvike fra denne hovedregelen ved unntakene A til C. Unntakene bør være tidsbestemt, og tid og forutsetning for unntaket bør vurderes i hvert enkelt tilfelle, slik at unntaket ikke blir regelen

Unntak

- A. Løsninger som virker lovende på lengre sikt, men som ikke er teknologisk eller kommersielt modne i dagens marked, fremmes gjennom innovasjons- og pilotprosjekter. Her kan Ruter velge å ta større risiko og mer ansvar enn normalt for å påvirke en utvikling som gir Ruter bedre måloppnåelse på lang sikt.
- B. I situasjoner der Ruter ønsker erfaring fra flere miljøteknologier, kan Ruter velge å prøve ut spesifikke løsninger. Det er usikkert hvilken miljøteknologi som blir standard i fremtiden. God kjennskap til en rekke alternativene gir Ruter bedre grunnlag for å gjøre de riktige vurderingene.
- C. På områder der Oslo og Akershus satser spesielt på en teknologi eller energibærer som del av en større satsning eller omstilling kan Ruter være et verktøy. En slik satsning må spesifiseres i driftsavtaler og finansieres særskilt.

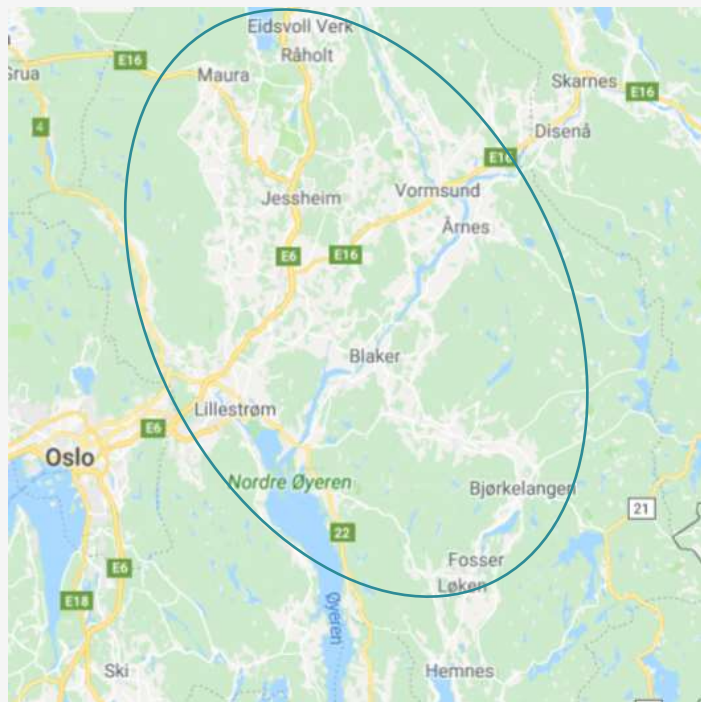
Det må også være avklart mellom de relevante partene når og hvordan unntakene skal avsluttes.

Eksempel: Konkurransen om Buss-tjenester på Romerike 2019

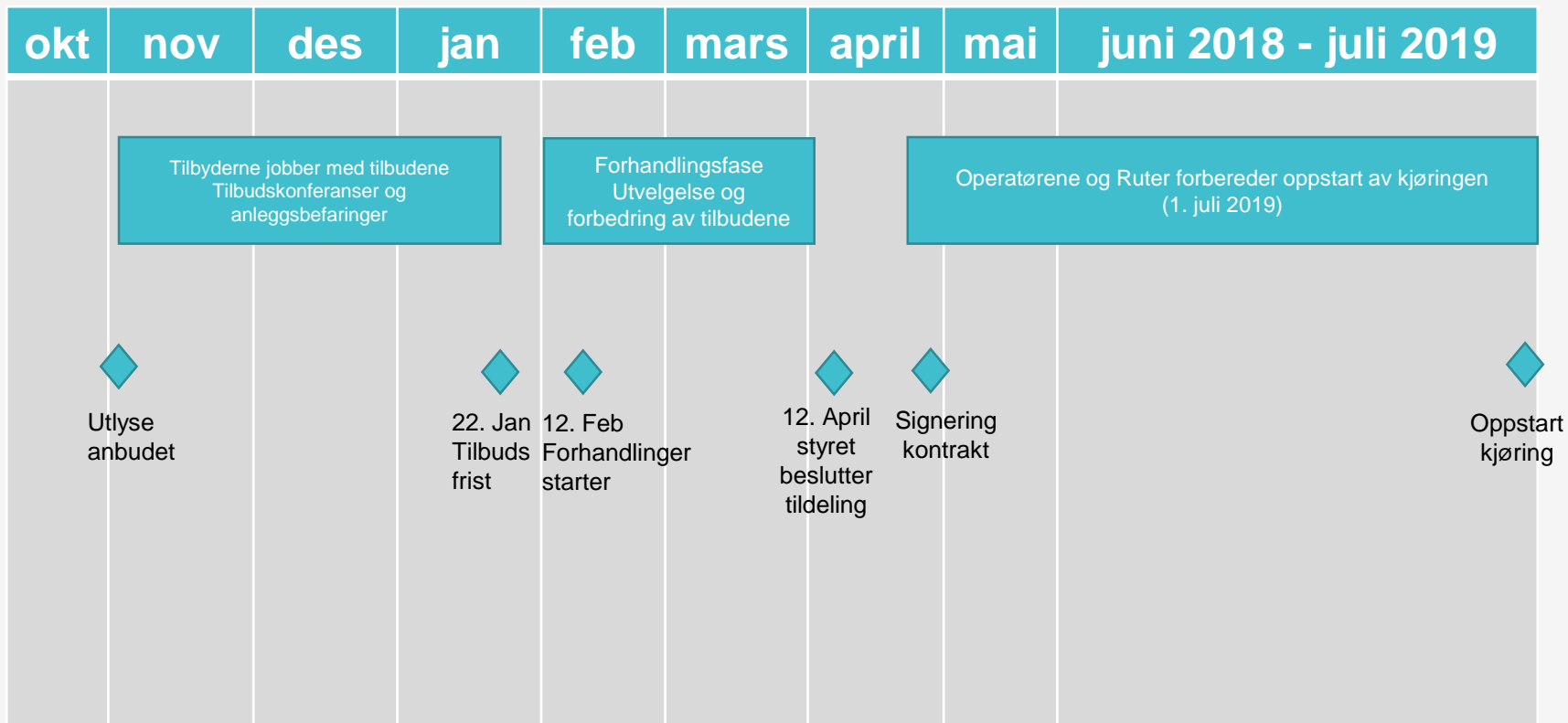
Ruter#

Romeriksanbudet - fakta

- Norges største bussanbud
- 6 kontrakter/ruteområder
- 26,6 mill. rutekilometer
- 413 rutesatte busser
- Varighet på kontraktene 8+1+1+1 år
- Tre dialogkonferanser og to tilbudskonferanser i løpet av 12 måneder
- 6 tilbydere
- 34 tilbud inkl 6 tilbud med biogassbusser
- 3 forhandlingsrunder
- 3 tilbud med biogassbusser med i «finalen»
- Årlig kontraktsverdi 948 mill kr

Fremdrift for Romeriksanbudet (2017 – 2019)

Vinner av 6 kontrakter (ruteområde) våren 2018

Ruteområde	Operatører		Rutesatte busser
	Dagens kontrakt	Ny kontrakt	Ny kontrakt
1. Nittedal og Lørenskog	Norgesbuss og Unibuss	Norgesbuss	87
2. Lillestrøm, Sørum og Fet	Unibuss	Nobina	127
3. Aurskog-Høland	Nettbuss	Nettbuss	39
4. Eidsvoll og Årnes	Nettbuss	Nettbuss	75
5. Gjerdrum og Nannestad	Unibuss	Nettbuss	51
6. Enebakk	Nobina	Nettbuss	34
SUM	4	3	413

Miljøkrav i Romeriksanbudet

Kun fornybar energi

- Opprinnelsesgaranti for strøm
- Bærekraftig i hht regelverket (Produktforskriften)
- Forbud mot palmeolje-råstoff

**Minimumsandel
utslippsfri produksjon
på spesifikke, egnede
linjer (med el-busser)**

**Lokale utslipp
tilsvarende EURO
VI eller bedre**

Minimumskrav

Miljø teller 30 % ved evaluering av tilbudet

- *Klimagassreduksjon*
 - *Lokale utslipp*
 - *Andel tomkjøring*
- *Støynivå, bruk av fornybare materialer, øvrige miljøtiltak*

**Premiering av lavest
mulige utslipp**

Evalueringskrav

Fornybart, bærekraftig og konkurransedyktig

Ruter#

Tildelingskriterier i Romeriksanbudet

Tildelingskriterier	Vekt	Oppdragsgivers vurdering
Pris	40 %	Tilbudt pris for tjenesten.
Miljømessige egenskaper	30 %	Tilbudets egenskaper som gir en positiv miljøeffekt
Kvalitet på gjennomføring av oppdraget	10 %	Kvaliteten på tilbyderens besvarelse av Oppdragsbeskrivelsen.
Kvalitet på bussmateriell	10 %	Kvaliteten på tilbyderens besvarelse av Bussmateriellbeskrivelsen.
Kvalitet på <u>vognløp</u>	10 %	Kvaliteten på tilbyderens besvarelse av Rutebeskrivelsen.

Delveker under tildelingskriteriet

Miljømessige egenskaper (ruteområde 3 – 6)

- Egenerklæring Klimagassreduksjon - drivstoffets egenskaper: 60 %
Drivstoff med tilstrekkelig gode miljøegenskaper som gjør det mulig for tilbyder å innfri sin forpliktelse. Dokumentasjonen over drivstoffets klimagassreduksjon skal være i tråd med kravene gitt i forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften).
- Lokale utslipp: 20 %
- Andel tomkjøring: 10 %
- Andre miljøtiltak 10 %
 - Støynivå
 - Bruk av fornybare materialer
 - Øvrige miljøtiltak inkludert i tilbudet

Miljøopsjon på el-busser i anbudet

- Miljøopsjoner på to Oslo-nære kontrakter hvor det offentlige eier bussanleggene
- Ruter satt minimumskrav på hvilke linjer en viss prosent av produksjonen skal utføres med batterielektriske busser slik:
 - Ruteområde 1 Nittedal/Lørenskog - linjene 120, 310, 315, 381 skal 70 % av produksjonen utføres med elbusser (ca 16 elbusser)
 - Ruteområde 2 Lillestrøm - linje 100 mellom Oslo bussterminal og Fritidshuset (Kjeller) skal 50 % av produksjonen utføres med elbusser (ca 15 elbusser)
- Tilbyder kan velge å gå ut over minimumskravene i miljøopsjonen f.eks ved å:
 - Øke andelen av produksjonen som skal kjøres med elbusser
- Resultat: Begge opsjonene ble utløst ved signering av kontraktene

Anbudsprosessen - oppsummert

- Godt tilbud til publikum, høy kvalitet på bussene (nye busser)
- Meget tøff konkurransesituasjon
- Prisene er litt lavere enn Ruter forventet
- **30% vekt på miljø fører til:**
 - Alle bussene på fossilfri energi med høy klimagassreduksjon og lavere utslipp enn Euro VI-standarden
 - Tilbydere strekker seg/tar risiko med høy egenerklæring om klimagassreduksjon
 - Tilbydere strekker seg/tar risiko med høy overoppfyllelse av elbussproduksjon (krav 50% og 70%)
 - Stor kreativitet, operatør forsøker/eksperimenterer med elbusser

Eksempel på evaluering - ruteområde 5

Rangering av første og avsluttende/siste reviderte tilbud:

Tildelingskriterium	Tide	Nettbuss Basis	Nettbuss ØktKap	Nobina	Norgesbuss	Unibuss_biodiesel	Unibuss_biogass
Pris/Godtgjørelse	2,04	3,58	3,44	3,45	4,00	3,51	3,24
Miljømessige egenskaper	2,58	2,27	2,27	3,00	1,91	2,05	2,47
Kvalitet på vognløp	0,76	0,80	0,80	0,57	1,00	0,77	0,77
Kvalitet på bussmateriell	1,00	0,89	0,93	0,94	0,81	0,90	0,90
Kvalitet på gjennomføring av oppdraget	0,84	0,83	0,83	1,00	0,89	0,98	0,98
Sum	7,22	8,37	8,27	8,96	8,61	8,21	8,36

Tildelingskriterium	Nettbuss Basis	Nobina	Norgesbuss	Unibuss_biogass
Pris/Godtgjørelse	3,73	3,44	4,00	3,84
Miljømessige egenskaper	2,92	3,00	2,17	2,63
Kvalitet på vognløp	0,80	0,57	1,00	0,87
Kvalitet på bussmateriell	0,97	0,93	0,84	1,00
Kvalitet på gjennomføring av oppdraget	0,95	1,00	0,97	0,99
Sum	9,37	8,94	8,98	9,33

Ruter#

ENDRING AV OPPDRAGET I KONTRAKTSPERIODEN – NY MILJØTEKNOLOGI

- Vanskelig å forutse den teknologiske utviklingen
- Må påregnes rask utvikling innen digitalisering og utvikling av busser
- Operatøren må delta i innovasjonsprosesser av nye miljøløsninger
- Ruter kan redusere deler av Oppdraget for at det skal løses på en annen måte/med en annen teknologi f.eks. at deler av oppdraget skal utføres med selvkjørende kjøretøy
- Hvis det ikke anvendelige godtgjørelseselementer, har Operatøren krav på dekning av sine dokumenterte kostnader etter endringen
- Ruter kan sammenligne Operatørens kostnader med tilsvarende kostnader i markedet/bransjen, ved å innhente alternative priser

ENDRING AV BUSSMATERIELL I KONTRAKTSPERIODEN

- **Operatøren** kan selv erstatte bussene med andre busser med tilsvarende eller bedre kapasitet, kvalitet, funksjoner og **miljømessige** egenskaper. Ruter skal godkjenne bytte.
- **Ruter** kan kreve at Operatøren bytter ut en eller flere busser eller at ytterligere busser settes inn. Særlig aktuelt i tilfeller der Ruter ønsker annen **miljøteknologi** eller ny bussteknologi.
- **Ruter** kan kreve at Operatøren setter inn busser tilhørende Ruter

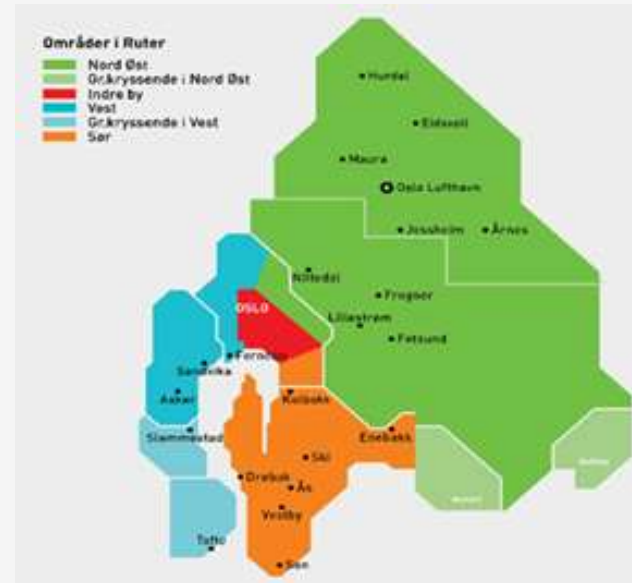
Ruters neste bussanbud:

Konkurransen om Buss-tjenester i Ruters vestregion 2020

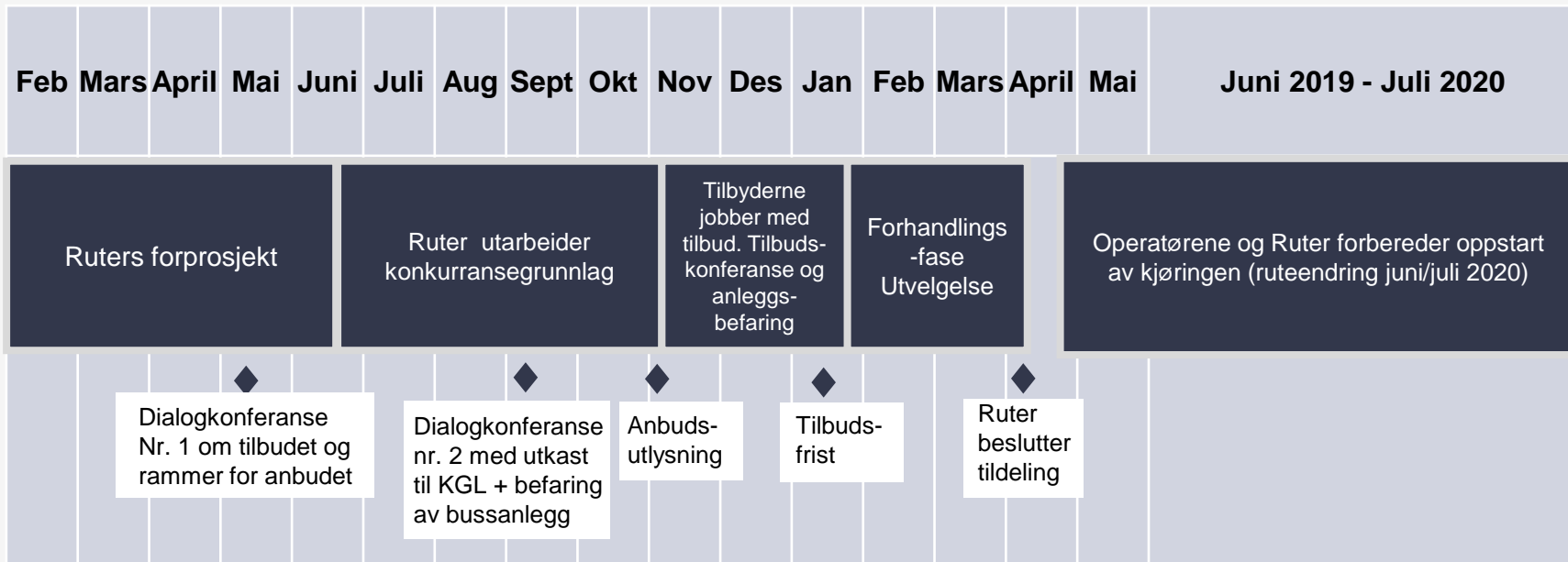
Ruter #

Bussanbudet Ruters vestregion

- Ruters vestregion – Asker, Bærum, Vestre Aker og Røyken/Hurum
- 3 kontrakter (i dag 6 kontrakter)
- 4 bussanlegg
- Årlig verdi, ca. 600 mill kr
- Årlig produksjon ca 14 mill rutekm
- Ca 230 rutesatte busser
- Ca 30% er utslippsfrie busser
- Opsjon på 10 hydrogenbusser
- Utlysning november 2018

Utkast til tidsplan for Ruters vestregion 2020

Hydrogenbussprosjekt – EU-prosjektet JIVE2

- Uttesting av 10 hydrogenbusser
- Planlagt som en opsjon i anbudet for busstjenester i vestregionen
- Ordinær forretningsmodell brukes for å fremme kommersialisering:
 - Operatør kjøper busser og hydrogen
 - Ruter kjøper busser av operatør (Enova-krav)
- Skal understøtte målet om utslippsfri kollektivtransport senest i 2028 ved å fremskaffe hensiktsmessig utslippsfritt bussmaterieill for regionkjøring

Ruters dialogkonferanser siden 2013 finner du på denne linken

<https://ruter.no/kollektivanbud/moter/>

Konkurransesgrunnlag til alle Ruters bussanbud siste 10 år finner du på linken

<https://ruter.no/kollektivanbud/arkiv/>

Kontaktinfo:

hellik.hoff@ruter.no

ofj@ruter.no

